

Perlrott Csaba Vilmos (1880-1955)

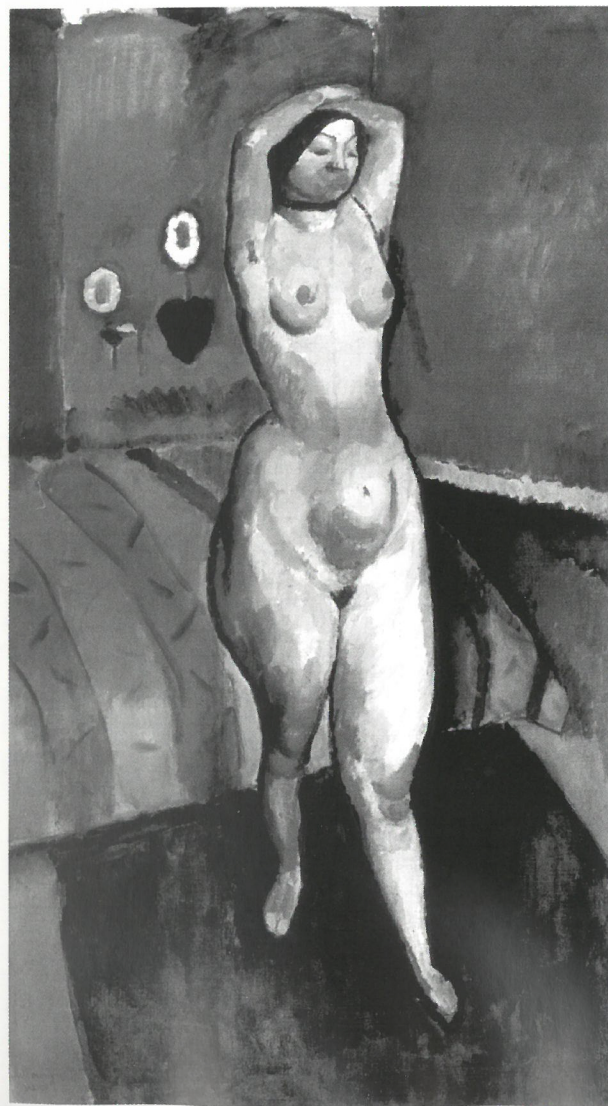
Csendélet a káttal és Perlrott-szoborral, 1911 körül

Olaj, vászon, 108x82 cm

Jelezve jobbra fent: Perlrott Csaba V.

Kikiáltási ár: 15 000 000 Ft / 57 692 EUR

Berény Róbert: Olasz lány a káttal, 1907
Budapest, Magyar Nemzeti Galéria

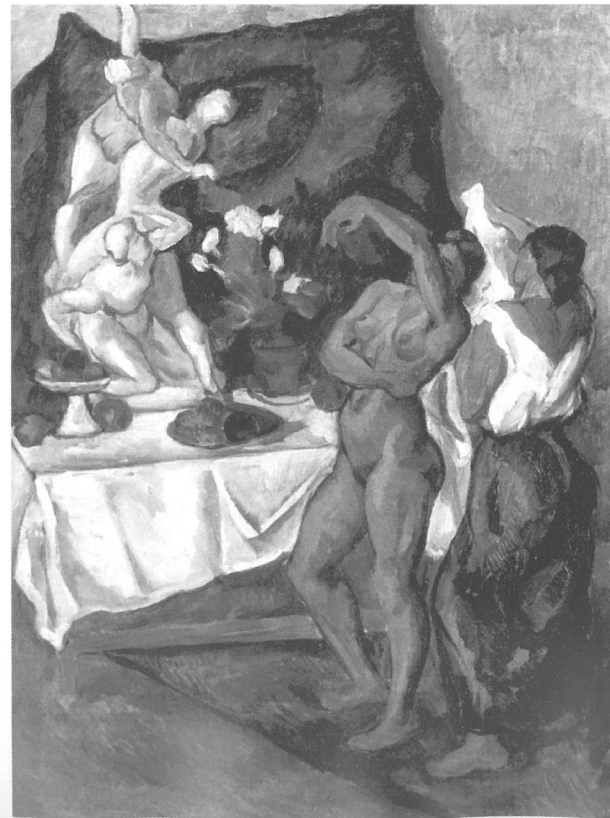

Datálási problémák (1910-1912)

Perlrott-Csaba Vilmos 1910-ig járt abba a művészeti szabadiskolába, amelyet az Henri Matisse környezetéhez tartozó festők alapítottak 1908 januárjában. Perlrott mellett stabil Matisse-tanítvány volt Bornemisza Géza és Brummer József, aki szobrásznövendékként, fűtőként és modellként tevékenykedett az iskolában.

Mint a nagybányai fiatalok többsége, Perlrott is a teleket töltötte Párizsban, nyaranta visszautazott Nagybányára, ott készítette a számára különösen fontos Salon d'Automne-ra benyújtandó képeit. A Párizsban vagy Nagybányán festett képeket stílusosan nem, csak tematika alapján lehet úgyahogy elkülöníteni. Fokozottan áll ez a kifejezetten műtermi témákat feldolgozó alkotásokra, és még inkább az 1910–1911 körül készült munkákra, amelyek egyaránt készülhettek Párizsban, Nagybányán vagy Kecskeméten. Sőt, nem zárható ki az sem, hogy Perlrott Spanyolországból is hozott haza képeket 1911 áprilisában. Csak feltételezen lehet 1910-re, 1911-re, vagy későbbre datálni például az *Önarckép szoborral*, a *Fürdőző fiúk*, *Csendélet szoborral* című munká-

Perlrott Csaba Vilmos: *Modellek csendélettel és szoborral*, 1914 körül magántulajdon

kat. Ezzel szemben a *Lány gitárral* (1911) vagy a *Csendélet almával és szoborral* (1912) a szignó mellett tartalmazza a festés évét is, és így analógiaként figyelembe vehetők a *Csendélet akttal és Perlrott-szoborral* című munka datálási kérdésében. Bár alátámasztják az „1911 körül” megállapítást, ennél pontosabb keletkezési időpont megjelölését nem teszik lehetővé.

A csendéleti elemek kérdése

Perlrott életműve azt mutatja, hogy előszeretettel festett csendéleti témákat. 1911-12-től csendéleteit egy sajátosan szintetizáló látásmód jellemzi, ugyanis a megszokott csendéleti összetevők mellett aktokat, vagy zsánerjellegű motívumokat is felhasznál. Mivel ezekben a kompozíciókban nem tartalmilag, hanem sokkal inkább formaelemként, mondhatni szoborként használja az élő emberi testet, az aktokból

Löwy Ödön lapszerkesztő otthonában, 1935 körül

kimarad minden erotikus utalás, a hangsúly az emberi test bonyolult formarendjére kerül. Előfordul, mint az itt elemzett kép esetében is, hogy a szobor – Perlrott büsztje – eleve nebb, mint a kép bal térfelén háttal álló modell. Sőt, azon csendéletek esetében, amelyeken a nagy zöld levelű növény is szerepet kap, ez az elem hordozza a mozgás, az organikus lét feszültségét. Ezek a hangsúlyeltolódások teszik különösen izgatóvá Perlrott 1911 körül készült képeinek zömét.

A néző kezdetben csak annyit érzékel, hogy valami „másként van”, mint megszokta. Nem olyan nagy mértékben, mint a korábbi fauve képek esetében, ahol a torzítások, szín-cserék azonnal és szembetűnően jelezték azt az esztétikai mezőt, amelyben a képet értelmezni lehetett. A tízes évek szintetizáló csendéleteinek látszólagos realizmusa a kép (ábrázolás) és a valóság viszonyának bonyolult kérdéskörét érinti, a csendéletek mélyebb rétegei csak hosszabb szemlélődés után bontakoznak ki a néző számára.

Ki készítette a Perlrott-büszttöt?

A Perlrott-büsztt a Mű-Terem Galéria 16. aukcióján bukkan fel először, mint egy olyan kompozíció (csendélet) része, amely Perlrottot és Ziffer Sándort együttesen ábrázolja. A mű rafinériáját az adja, hogy Perlrottot a róla készült szobor, Ziffert egy róla (Perlrott által?) festett kép mutatja. Ráadásul, a két egymás fölé helyezett és ellentétes irányba néző arc egy Perlrott gyűjteményében található és több kompozícióján felbukkanó szobormásolatot idéz, fokozva ezzel a két különböző műfajhoz tartozó portré együtt ábrázolásából keletkező feszültséget.

Tudtommal, a szakirodalomban semmilyen utalás nincs a szobor készítőjére. E tekintetben csak hipotetikus javaslatokkal élhetünk. Kemény Gyula restaurátorral egyetértve, elképzelhetőnek tartom, hogy a Perlrott-büsztt Ferenczy Béni korai munkája. 1907 és 1910 között Ferenczy Béni többször járt Párizsban, jó viszonyban volt Perlrotttal, aki, többek között Leo és Gertrud Stein szalonjába is bevezette őt. Ezt a hipotézist erősíti, hogy ismeretes egy Ziffert ábrázoló, hasonló büsztt, amely Muradin Jenő véleménye szerint 1920 körül keletkezett, és bizonyítottan Ferenczy Béni alkotása. Ez a Ziffer-portrészobor látható például Ziffer *Csendélet gipsz fejjel és maszkával* című, 1933-ban festett képén is. Az is elképzelhető azonban, hogy a fiatal Perlrottot ábrázoló szobrot Brummer József készítette, akár a Matisse-iskola egyik gyakorlatán. És végül, az se biztos, hogy a szobor alkotója magyar volt. A kérdést egyelőre nem tudjuk megválaszolni, de ez mit sem von le az elemzett csendélet értékéből.

Boros Judit

Perlrott Csaba Vilmos: *Lány gitárral*, 1911 magántulajdon

Perlrott Csaba Vilmos: *Csendélet szoborral*, a háttérben Párizs, 1912. magántulajdon

